

УДК 655.24:316.347:75.03(477)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/83-3-15>

Світлана ФЕДОРЕНКО,

orcid.org/0009-0000-2763-8280

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри гуманітарних наук, культури і мистецтва

Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

(Кременчук, Україна) svfedor70@gmail.com

Лариса БУТКО,

orcid.org/0000-0002-8817-3381

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри гуманітарних наук, культури і мистецтва

Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

(Кременчук, Україна) larysabutko@gmail.com

Володимир МАСЛАК,

orcid.org/0000-0002-2898-2400

доктор історичних наук, професор,

професор кафедри гуманітарних наук, культури і мистецтва

Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

(Кременчук, Україна) vimaslak2017@gmail.com

НАРБУТІВСЬКИЙ ШРИФТ ЯК РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В МИСТЕЦЬКОМУ ПРОСТОРІ

Переосмислення основ національної ідентичності є важливим чинником зміцнення державності в умовах сучасних викликів. Події в Україні актуалізують необхідність звернення до культурної спадщини та творчих здобутків українських митців, які у своїх роботах втілювали національні цінності, підкреслюючи унікальність і самобутність українських традицій.

У статті акцентується увага на графічній спадщині видатного українського митця початку ХХ століття Георгія Нарбута, зокрема на винятковості його авторського шрифту. Талант художника, який виявився у гармонійному поєднанні інноваційних ідей, модерністських принципів, національних традицій, глибокого символізму і новаторських графічних технік, сприяв створенню неповторного стилю.

Метою статті є дослідження репрезентативності нарбутівського шрифту як символу української ідентичності в мистецькому просторі через призму його адаптивності до сучасних тенденцій українського графічного дизайну.

Встановлено, що нарбутівський шрифт залишається важливим елементом візуальної культури сучасної України та продовжує користуватися популярністю серед графічних дизайнерів. Він активно застосовується у брендингових і типографічних проєктах, слугуючи джерелом натхнення для дизайнерів і брендарів, які прагнуть органічно поєднувати традиційні мотиви із сучасними графічними тенденціями. З відродженням незалежності України шрифтові дизайнери активно експериментують, створюючи нові шрифти, натхнені нарбутівським стилем, що надає текстовому матеріалу візуальної виразності та збагачує культурний простір самобутнім українським колоритом. Особливого значення нарбутівський шрифт набув у контексті сучасної війни, коли потреба репрезентувати українську ідентичність через шрифтове мистецтво стала надзвичайно актуальною. Сучасні шрифти, розроблені на основі нарбутівського, не лише виконують функцію ефективної візуальної комунікації, але й сприяють збереженню, популяризації та утвердженню української культурної ідентичності на міжнародній арені.

Ключові слова: *Георгій Нарбут, нарбутівський шрифт, українська ідентичність, графічний дизайн.*

Svitlana FEDORENKO,

orcid.org/0009-0000-2763-8280

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor;

Associate Professor at the Department of Humanities, Culture and Art

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyyi National University

(Kremenchuk, Ukraine) svfedor70@gmail.com

Larysa BUTKO,

orcid.org/0000-0002-8817-3381

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Humanities, Culture and Art
Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University
(Kremenchuk, Ukraine) larysabutko@gmail.com

Volodymyr MASLAK,

orcid.org/0000-0002-2898-2400

Doctor of Historical Sciences, Professor,
Professor at the Department of Humanities, Culture and Art
Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University
(Kremenchuk, Ukraine) vimaslak2017@gmail.com

NARBUT'S TYPEFACE AS A REPRESENTATION OF UKRAINIAN IDENTITY IN THE ARTISTIC SPACE

Reassessing the foundations of national identity is an important factor in strengthening statehood in the face of contemporary challenges. Events in Ukraine highlight the need to turn to cultural heritage and the creative achievements of Ukrainian artists, who in their works embodied national values, emphasizing the uniqueness and authenticity of Ukrainian traditions.

This article focuses on the graphic legacy of the prominent Ukrainian artist of the early 20th century, Heorhiy Narbut, particularly the uniqueness of his authorial typeface. The artist's talent, which was manifested in the harmonious combination of innovative ideas, modernist principles, national traditions, profound symbolism, and pioneering graphic techniques, contributed to the creation of an unparalleled style.

The article aims to explore the representativeness of Narbut's typeface as a symbol of Ukrainian identity in the artistic space through the lens of its adaptability to the modern trends in Ukrainian graphic design.

It has been established that Narbut's typeface remains a significant element of the visual culture of contemporary Ukraine and continues to be popular among graphic designers. It is actively used in branding and typographic projects, serving as a source of inspiration for designers and branders who seek to organically combine traditional motifs with modern graphic trends. With the revival of Ukraine's independence, typeface designers have actively experimented, creating new fonts inspired by Narbut's style, which gives textual material visual expressiveness and enriches the cultural space with authentic Ukrainian color.

Narbut's typeface has gained particular importance in the context of the ongoing war, where the need to represent Ukrainian identity through typeface art has become especially urgent. Modern fonts developed based on the Narbut-style not only serve the function of effective visual communication but also contribute to the preservation, popularization, and affirmation of Ukrainian cultural identity on the international stage.

Key words: Heorhiy Narbut, Narbut's typeface, Ukrainian identity, graphic design.

Постановка проблеми. В умовах важких випробувань для української державності, спричинених російською агресією, яка розпочалася у 2014 році та з 24 лютого 2022 року переросла на повномасштабну війну, що триває майже три роки, дедалі більше зростає усвідомлення українцями значущості історичної спадщини. Сучасні виклики вкотре демонструють необхідність звернення до культурного надбання України (Butko et al., 2023; Butko et al., 2024) та переосмислення основ національної ідентичності (Сізова та ін., 2024). Відродження традицій, збереження цінностей та усвідомлення власної унікальності стають фундаментальними чинниками зміцнення державності. Культурна пам'ять, яка слугує своєрідним містком між минулим і сучасністю, створює базу для стійкого бачення майбутнього.

У цьому контексті особливу увагу привертає творчість українських митців початку ХХ сто-

ліття, які тривалий час залишалися в тіні через політичні переслідування та ідеологічні обмеження. Серед таких постатей вирізняється Георгій Нарбут – видатний художник, чия творчість стала символом національного відродження та культурної самобутності. Його графічна спадщина, пронизана історичними й етнокультурними мотивами, стала основою для розвитку української типографіки.

На жаль, і сьогодні з боку росії спостерігаються спроби привласнити українську культурну спадщину. Дизайнери сусідньої держави нерідко називають Г. Нарбута «великим російським художником та шрифтовиком», використовуючи його здобутки у власних творчих пошуках (наприклад, саме у такому контексті потрактовано появу шрифту ST-Surzhih) (Маліченко, 2024).

Це ще раз підкреслює значущість творчості Г. Нарбута й актуальність дослідження його

доробку, зокрема авторського шрифту, як символу української ідентичності. Водночас нарбутівський шрифт має великий адаптивний потенціал у роботі сучасних українських графіків. Останні, разом із представниками інших творчих напрямів (Федоренко, 2023), через свою діяльність відстоюють ключові принципи національної ідентичності у складних історичних умовах, які нині переживає Україна.

Аналіз досліджень. Протягом тривалого часу, зокрема в советський період, ім'я Григорія Нарбути залишалося маловідомим серед українців через політичну та ідеологічну цензуру. Публікації, присвячені його творчості, були поодинокими, а ті, що з'являлися, часто зазнавали впливу цензури (Георгій Нарбут, 1926; Журнал «Бібліологічні вісті», 1926). Так, у 1983 році київське видавництво «Мистецтво» випустило поліграфічно досконале видання «Георгій Нарбут», упорядником якого виступив П. Білецький. Проте цей збірник майже повністю оминав період творчості митця, що стосувався боротьби України за незалежність у 1917–1920 роках, а також його зусилля підкреслити право українців на національну ідентичність (Георгій Нарбут : альбом, 1983). Цей важливий аспект спадщини Нарбути залишався поза увагою, ніби не існував взагалі. Натомість більш об'єктивну та повну інформацію про творчість художника містили праці, опубліковані за кордоном (Вировий, 1926; Обідний, 1925; Січинський, 1943).

З відродженням незалежності в Україні інтерес до творчої спадщини митця значно зріс. Вітчизняні дослідники почали активно вивчати різноманітні аспекти його багатогранної діяльності (Білорусцева, 2021; Гула Є. та ін., 2018; Заїка, 2011; Мельник, 2021). Серед ґрунтовних видань виділяються дві монографії, опубліковані видавництвом «Родовід» до 100-річчя з дня смерті митця: «НАРБУТ. Студії. Спогади. Листи [Реконструкція знищеного 1933 року «Нарбутівського Збірника»]» (НАРБУТ, 2020) та праця Мирослави Мудрак «Образний світ Георгія Нарбути і творення українського бренду», видана українською, англійською та французькою мовами (Dive; Mudrak, 2020).

Серед останніх праць привертає увагу стаття В. Проданюка, у якій автор здійснив ґрунтовний аналіз основних історіографічних напрямів висвітлення творчої спадщини Г. Нарбути, зокрема: дореволюційного, радянського, українського зарубіжного та сучасного вітчизняного (Проданюк, 2024).

Особливу цінність для нашого дослідження становлять наукові публікації, присвячені дослі-

дженню шрифтовій творчості Г. Нарбути (Косів, 2018; Мітченко, 2016; Філевич, 2018).

Попри наявні дослідження, творчість Г. Нарбути потребує подальшого вивчення з огляду на сучасні виклики та події в Україні, зокрема питання використання нарбутівського шрифту.

Мета статті – дослідити репрезентативність нарбутівського шрифту як символу української ідентичності в мистецькому просторі через призму його адаптивності до сучасних тенденцій українського графічного дизайну.

Виклад основного матеріалу. Нарбутівський шрифт займає знакове місце у символіці національної ідентичності, ставши фундаментом розвитку української типографіки. Як зазначає сучасний художник-графік, каліграф, дизайнер шрифтів і викладач В. Мітченко, він є «... своєрідною формулою його образотворчого мистецтва, і саме він продовжує життя у сьогоденному візуальному просторі України» (Мітченко, 2007).

Георгій Нарбут працював над розробкою шрифту цілеспрямовано та з особливою наполегливістю протягом останніх двох років свого життя. Створений ним шрифт набув характерних рис, поєднавши елементи друкованих шрифтів українських стародруків та особливості українського скоропису XV–XVIII ст. Митцеві вдалося вирішити складне завдання – об'єднати різні структури письма в цілісну гармонійну композицію (Білорусцева, 2021: 40). В. Мітченко, аналізуючи новаторські підходи Г. Нарбути в цій сфері, підкреслює, що його шрифтове мистецтво тяжіє «до естетики модерну із притаманною йому декоративністю форм; до естетики футуризму, де формам властива умовна рухливість; до тенденцій конструктивізму» (Мітченко, 2007; Мітченко, 2016: 45).

Варто зазначити, що шрифтова спадщина митця охоплює лише половину мальованих літер, передбачених для оригінальної української ілюстрованої абетки. Повний комплект літер не був завершений за життя (рис. 1).

Цей факт, з одного боку, викликає певний смуток, а з іншого – становить цікавий прецедент для сучасних художників та дизайнерів, які й досі прагнуть створювати нові шрифти на основі неповного нарбутівського набору.

Першим, хто наважився розробити шрифт на основі робіт Г. Нарбути, був київський шрифтовик Олег Снарський у 1970-і роки. Завдання, яке ставив перед собою автор, не видавалося можливим без повної абетки. Тому першочергово О. Снарський взявся за доповнення відсутніх літер у нарбутівській абетці, що вимагало глибокого вивчення

Рис. 6. Шрифт «Калина». Л. Турецький, А. Александрова, 2014 р.

тивалі каліграфії і типографії «Рутенія» (Шрифтовий дизайн, 2025). Того ж року його робота була представлена на зустрічі дизайнерів «Behance Portfolio Review», яка об'єднала фахівців з різних куточків України. Шрифт привернув значну увагу професіоналів завдяки гармонійному поєднанню ідей Г. Нарбута із актуальними вимогами графічного дизайну. Як зазначив сам автор, його основна мета полягала в максимальному збереженні унікальних стилістичних рис нарбутівського шрифту, одночасно адаптуючи його для практичного використання в наш час (Дудник, 2015) (рис. 7).

Шрифт «Нарбуторум» має низку унікальних рис, які вирізняють його серед інших розробок, зокрема:

– кілька варіантів одних і тих самих літер, що дозволяє створювати комбінації за визначеною

логікою, надаючи тексту особливого стилю та виразності:

– використання історичних форм-альтернатив, притаманних авторському стилю Г. Нарбута, зокрема малий юс замість «Я», сігма замість «С», а також різноманітні варіанти літер «М», «N», «И», якщо додають тексту автентичності й колориту;

– збереження характерних лігатур, що підкреслюють національну стилістику, властиву графічній спадщині Г. Нарбута.

Сьогодні офіційні сайти пропонують широкий вибір шрифтів, які можна безкоштовно завантажити на власний пристрій. Наприклад, на платформі Ukrfonts.com доступні численні українські шрифти, зокрема й ті, що підкреслюють національну ідентичність (Тріфонова, 2016; Українські шрифти, 2025) (рис. 8).

Крім того, шрифти представлені в інтернет-крамницях, таких як MyFonts. Ще у 2014 році ця платформа запропонувала український шрифт «Калина» одразу після його створення (Kalyna на MyFonts) (рис. 9).

Нарбутівський шрифт залишається актуальним і широко використовується в Україні, зокрема для оформлення більшості державних документів (Тріфонова, 2016). Авторський шрифт «Narbut» також здобув популярність серед графічних дизайнерів усього світу. Його варіації доступні на платформі Rentafont (Шрифти «Нарбут», 2025). На цій платформі представлено роботи сучас-

Рис. 7. Шрифт «Нарбуторум». Д. Растворцев, 2014 р.

Рис. 8. Шрифт NarbutClassic Г. Заречнюка (платформа Ukrfonts.com)

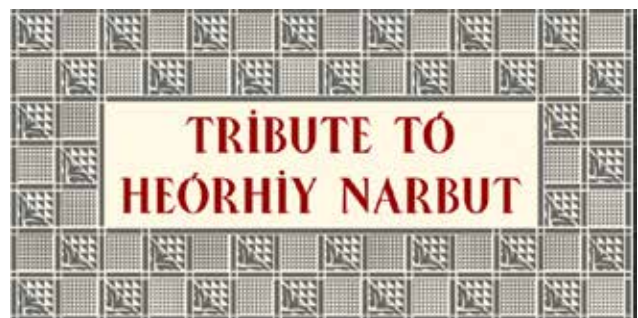

Рис. 9. Шрифт «Калина». О. Александрова, Л. Турецький

них талановитих графіків. Зокрема, у колекціях «Українські шрифти» та «Шрифти з українським характером» виокремлюються чотири шрифти Нomenko (рис. 10). Хоменківський шрифт, створений у 1965 році Василем Хоменком (1912–1984), відтворює нарбутівські традиції асиметричних засічок і тривалий час залишався єдиним шрифтом із вираженим українським стилем. У 2010 році Геннадій Заречнюк та Віктор Харик розробили шрифт за мотивами гарнітури Василя Хоменка, який став основою для подальших удосконалень. У 2020 році він був доопрацьований і модернізований К. Головченком.

Сучасна електронна версія, розроблена Г. Заречнюком, була розширена до повноцінної шрифтової родини, яка відповідає сучасним вимогам. Цей шрифт ідеально підходить для набору текстів у малих кеглях завдяки гарній читабельності, а його виразний стиль дозволяє ефективно

використовувати його в акцидентійних композиціях.

Нарбутівський шрифт продовжує бути важливою частиною візуальної культури сучасної України. Київський дизайнер Богдан Гдаль, натхнений творчістю Г. Нарбути та В. Кричевського, розробив шрифт для перейменованої станції метро «Площа українських героїв» (рис. 11).

Метою було не лише змінити стилістику старої назви, що мала сталінське походження, а й передати тему української героїки. Б. Гдаль обрав козацький хрест як основний символ, оскільки він є частиною гербів силових структур і адміністративних одиниць України, а також має глибоке історичне коріння. Літери «N» та «У» стали акцентами, де перша відображає характерну для Г. Нарбути форму з відставленою «ніжкою».

Висновки. Отже, знаменитий авторський шрифт Георгія Нарбути займає важливе місце в

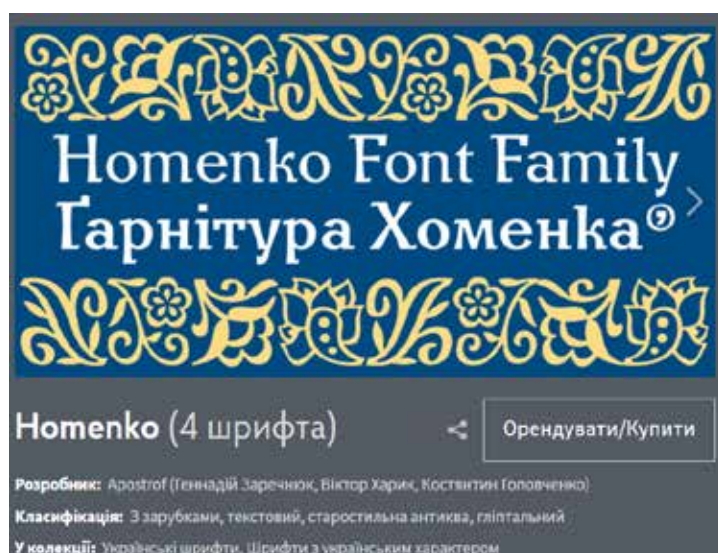

Рис. 10. Шрифти Нomenko (платформа Rentafont). Г. Заречнюк, В. Харик, К. Головченко

Рис. 11. Станція метро «Площа українських героїв» (надпис). Шрифт Б. Гдаля, 2024 р.

його спадщині. Він став класикою українського дизайну та основою розвитку національної типографіки. Нарбутівський шрифт вирізняється високою репрезентативністю, гармонійно поєднуючи функціональність і декоративність з національними смисловими кодами через візуальну форму. Його адаптивність дозволяє успішно інтегруватися в

сучасні графічні проекти, зберігаючи автентичність і водночас відповідність сучасним вимогам дизайну. Українські графіки, демонструючи свої професійні досягнення, сприяють просуванню українського бренду та культурної спадщини на світовій арені, що набуває особливої актуальності в умовах війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білорусцева Т. Георгій Іванович Нарбут – основоположник нової школи української книжкової графіки. *Hungaro-Ruthenica IX*. 2021. С. 35–43.
2. Вировий Є. Недруковані проекти поштових марок Ю. Нарбута. «Український філателіст» (Відень). 1926. № 2.
3. Георгій Нарбут : альбом / авт. – упоряд. П. О. Білецький. Київ : Мистецтво, 1983 р. 118 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0009070> (дата звернення: 15.01.2025).
4. Георгій Нарбут. Посмертна виставка творів. Харків, Державне Видавництво України, 1926. 166 с. URL: https://uartlib.org/ukrayinski-hudozhniki/narbut-georgiy/?srsltid=AfmBOorQeBJVWNd2LXarfaVmvtilkC0t2qUqhFCCDemvTvt_0SmAXsN (дата звернення: 15.01.2025).
5. Гула Є., Колісник О., Мазніченко О., Кугай Т. Г. Нарбут як апологет сучасного українського графічного дизайну. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2018. Вип. 22. Т. 2. С. 10–16. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/22.166943>
6. Дудник І. Шрифт «Калина» і шрифтова спадщина Георгія Нарбута. *Кирилівські читання*. 10 липня 2014 р. URL: <https://cyreading.blogspot.com/2014/07/blog-post.html> (дата звернення: 15.01.2025).
7. Дудник І. Шрифт Дмитра Растворцева «Нарбуторум». *Кирилівські читання*. 1 січня 2015 р. URL: <https://cyreading.blogspot.com/2015/01/blog-post.html> (дата звернення: 15.01.2025).
8. Журнал «Бібліологічні вісті». 1926. Номер присвячено Георгію Нарбуту. №3. URL: https://uartlib.org/ukrayinski-hudozhniki/narbut-georgiy/?srsltid=AfmBOorQeBJVWNd2LXarfaVmvtilkC0t2qUqhFCCDemvTvt_0SmAXsN (дата звернення: 15.01.2025).
9. Заїка О. Я. Історико-біографічні образи у силуетних портретах Г. Нарбута. *Сіверщина в історії України*. Випуск 4. 2011. С. 353–356.
10. Ковальов О. Є., Мірошніченко Н. О. Графіка у творчості класика українського образотворчого мистецтва Георгія Нарбута. *Сіверщина в історії України*. 2021. Вип. 14. С. 215–218. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/181307/39-Kovalov.pdf?sequence=1> (дата звернення: 15.01.2025).
11. Косів В. М. Шрифт як засіб національної ідентифікації у графічному дизайні української діаспори 1945–1989 років. *Вісник ХДАДМ*. Секція : Історія мистецтва. 2018. № 4. С. 42–51. DOI <http://doi.org/10.5281/zenodo.1476831>
12. Маліченко А. Нарбут – «великий російський художник»? Як росіяни знову привласнюють нашу культуру. *«По той бік новин»*. 5 грудня 2024 р. URL: <https://behindthenews.ua/manipuliatsiyi/inshe/narbut-velikiy-rosiyskiy-hudojnik-yak-rosiyani-znovu-privlasnyuyut-nashu-kulturu-907/> (дата звернення: 15.01.2025).
13. Мельник О., Штець Ю. Художньо-композиційні особливості книжкової графіки Г. Нарбута та можливості їх інтерпретації у сучасному графічному дизайні. *Культура і сучасність* : альм. 2021. № 1. С. 104–108. URL: <https://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/3619?show=full> (дата звернення: 15.11.2024)
14. Мітченко В. С. Естетика українського рукописного шрифту. Київ : Грамота, 2007. 208 с.
15. Мітченко В. С. Стиллові особливості нової абетки Георгія Нарбута. *Збірник наукових праць «Українська академія мистецтва»*. 2016. № 26. С. 39–47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uam_2017_26_6 (дата звернення: 15.01.2025).
16. НАРБУТ. Студії. Спогади. Листи. Реконструкція знищеного 1933 року «Нарбутівського Збірника» / упор. С. Білокінь. Київ : Родовід, 2020. 408 с.
17. Обідний М. Графіка українських грошових знаків. *Стара Україна*. (Львів). 1925. № 11/12.
18. Проданюк Ф. М. Життя і творчість Георгія Нарбута: історіографія проблеми. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія : Історичні науки. 2024. Том 35 (74). № 3. С. 65–72. DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5984.2024/3.11>
19. Сізова К. Л., Бутко Л. В., Федоренко С. А. Українські прислів'я про козаків як елемент дизайну: трансляція культурного коду. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2024. Вип. 48. С. 491–498. DOI <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v48i.818>
20. Січинський В. Юрій Нарбут. Краків–Львів : «Українське видавництво», 1943. 64 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0009254> (дата звернення: 15.01.2025).
21. Трифонова Н. О. Георгій (Юрій) Нарбут та його роль у розбудові незалежної України. *Історичний архів*. 2016. Вип. 16. С. 119–125.
22. Українські шрифти URL: <https://www.ukrfonts.com/index.php?v=19> (дата звернення: 15.01.2025).
23. Федоренко С., Бутко Л., Осадчий В. Український мурал періоду російсько-української війни: проєкtnий та соціокультурний вимір. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 64. Том 2. С. 136–143. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/64-2-22>
24. Філевич М. «Українська абетка» Георгія Нарбута. *Народознавчі зошити*. 2018. № 6 (144). С. 1504–1528.
25. Шрифти «Нарбут». Rentafont. URL: <https://rentafont.com.ua/search/narbut-shryfty> (дата звернення: 15.01.2025).

26. Шрифтовий дизайн | Дмитро Растворцев. SKVOT. URL: https://www.youtube.com/watch?v=kM_Df_LE1b0 (дата звернення: 15.01.2025).
27. Butko L., Fedorenko, S., Maslak V. Lialka-Motanka As an Archetypical Carrier of the Ukrainian Folk Tradition. *Current Issues of the Humanities*, 2023. Vol. 68, Issue 1, pp. 48–55. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/68-1-8>
28. Butko L., Fedorenko S., Maslak V., Chernyavska O. Tradition of vine weaving in Poltava region: history and modern design solutions. *Věda a perspektivy : multidisciplinárni mezinárodní vědecký magazín*. Praha, České republika. № 4 (35). 2024. С. 371–385. DOI [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-4\(35\)-371-385](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-4(35)-371-385)
29. Dive Into The Imaginative World Of Narbut. The Ukrainian Institute of Modern Art (UIMA) (Chicago). URL: <https://uima-chicago.org/the-imaginative-world-of-heorhii-narbut> (дата звернення: 15.01.2025).
30. Mudrak Myroslava M. The Imaginative World of Heorhii Narbut and the Making of a Ukrainian Brand. Kyiv : RODOVID. 2020. 160 p.

REFERENCES

1. Bilorutseva T. (2021). Heorhii Ivanovych Narbut – osnovopolozhnyk novoi shkoly ukrains'koi knyzhkovoi hradyky [Georgiy Ivanovich Narbut – the founder of the new school of Ukrainian book graphics]. *Hungaro-Ruthenica IX*. 35–43. [in Ukrainian].
2. Vyrovnyi Ye. Nedrukovani proekty poshtovykh marok Yu. Narbuta [Unpublished postage stamp designs by Yu. Narbut]. «Ukrains'kyi fylatelist» (Vidin'). 1926. No. 2. [in Ukrainian].
3. Heorhii Narbut [Heorhiy Narbut] : al'bom / avt. – uporyad. P. O. Bilets'kyi. Kyiv: Mystetstvo, 1983. 118. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0009070> (accessed: 15.01.2025). [in Ukrainian].
4. Heorhii Narbut. Posmertna vystavka tvoryv [Heorhiy Narbut: Posthumous Exhibition of Works]. Kharkiv, Derzhavne Vydavnytstvo Ukrainy, 1926. 166/ URL: https://uartlib.org/ukrayinski-hudozhniki/narbut-georgiy/?srsId=AfmBOorQeBJVWNd2LXarfaVmvtilikC0t2qUqhFCCDemvTvt_0SmAXsN (accessed: 15.01.2025). [in Ukrainian].
5. Hula Ye., Kolisnyk O., Maznichenko O., Kuhai T. H. (2018) Narbut yak apologet suchasnoho ukrains'koho hrafichnoho dyzainu [H. Narbut as an Apologist for Modern Ukrainian Graphic Design]. *Aktual'ni pytannia humanitarnykh nauk*. 22. 2. 10–16. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/22.166943> [in Ukrainian].
6. Dudnyk I. (2014) Shryft «Kalyna» i shryftova spadshchyna Heorhiia Narbuta [The “Kalyna” Typeface and the Typographic Legacy of Heorhiy Narbut]. *Kyrylivski chytannia*. 10 lyppnia 2014 r. URL: <https://cyreading.blogspot.com/2014/07/blog-post.html> (accessed: 15.01.2025). [in Ukrainian].
7. Dudnyk I. (2015) Shryft Dmytra Rastvorceva «Narbutorum» [Dmytro Rastvortsev's Typeface «Narbutorum»]. *Kyrylivski chytannia*. 1 sichnia 2015 r. URL: <https://cyreading.blogspot.com/2015/01/blog-post.html> (accessed: 15.01.2025). [in Ukrainian].
8. Zhurnal «Bibliolohichni visti». (1926) Nomer prysviacheno Heorhiu Narbutu. No. 3. URL: https://uartlib.org/ukrayinski-hudozhniki/narbut-georgiy/?srsId=AfmBOorQeBJVWNd2LXarfaVmvtilikC0t2qUqhFCCDemvTvt_0SmAXsN (accessed: 15.01.2025). [in Ukrainian].
9. Zaika O. Ya. (2011) Istoryko-biohrafichni obrazy u syluetykh portretakh H. Narbuta [Historical and Biographical Images in the Silhouette Portraits of H. Narbut]. *Sivershchyna v istorii Ukrainy*. 4. 353-356. [in Ukrainian].
10. Kovalov O. Ye., Mirosnychenko N. O. (2021) Hrafika u tvorchosti klasyka ukrains'koho obrazotvorchoho mystetstva Heorhiia Narbuta [Graphics in the Work of the Classic of Ukrainian Visual Art, Heorhii Narbut]. *Sivershchyna v istorii Ukrainy*. 14. 215–218. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/181307/39-Kovalov.pdf?sequence=1> (accessed: 15.01.2025). [in Ukrainian].
11. Kosiv V. M. (2018) Shryft yak zasib natsional'noi identyfikatsii u hrafichnomu dyzaini ukrains'koi diaspory 1945–1989 rokiv [Font as a Means of National Identification in the Graphic Design of the Ukrainian Diaspora (1945–1989)]. *Visnyk KhDADM. Sektsiia: Istoriia mystetstva*. 4. 42–51. DOI <http://doi.org/10.5281/zenodo.1476831> [in Ukrainian].
12. Malichenko A. (2024) Narbut – «velykyi rosiyskyi khudozhnyk»? Yak rosiiany znovu pryvlasniuiu nashu kul'turu [Narbut – «A Great Russian Artist»? How Russians Are Once Again Appropriating Our Culture]. «Po toi bik novyn». 5 grudnia 2024 r. URL: <https://behindthenews.ua/manipuliatsiyi/inshe/narbut-velikiy-rosiyskiy-hudojnik-yak-rosiyani-znovu-privlasnyuyut-nashu-kulturu-907/> (accessed: 15.01.2025).
13. Mel'nyk O., Shpets' Yu. (2021) Khudozhno-kompozytsiini osoblyvosti knyzhkovoi hrafiky H. Narbuta ta mozhlyvosti yikh interpretatsii u suchasnomu hrafichnomu dyzaini [Artistic and Compositional Features of H. Narbut's Book Graphics and Their Potential Interpretations in Modern Graphic Design]. *Kul'tura i suchasnist': al'm*. 1. 104–108. URL: <https://elib.nakkim.edu.ua/handle/123456789/3619?show=full> (accessed: 15.11.2024). [in Ukrainian].
14. Mitchenko V. S. (2007) Estetyka ukrains'koho rukopysnoho shryftu [Aesthetics of Ukrainian Manuscript Typeface]. Kyiv: Hramota. 208.
15. Mitchenko V. (2016) Styl'ovi osoblyvosti novi abetky Heorhiia Narbuta [Stylistic Features of the New Alphabet by H. Narbut]. *Zbirnyk naukovykh prats «Ukrains'ka akademiia mystetstva»*. 26. 39–47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uam_2017_26_6 (accessed: 15.01.2025). [in Ukrainian].
16. NARBUT. Studii. Spohady. Lysty. Rekonstruktsiia znyshchenoho 1933 roku «Narbutiv's'koho Zbirnyka» [NARBUT. Studies. Memoirs. Letters. Reconstruction of the Destroyed «Narbut Collection» of 1933] / upor. S. Bilokin'. Kyiv: Rodovid, 2020. 408. [in Ukrainian].
17. Obidnyi M. (1925) Hrafika ukrains'kykh hroshovykh znahiv [The Graphics of Ukrainian Currency Notes]. *Stara Ukraina*. (L'viv). 11/12. [in Ukrainian].

18. Prodan'uk F. M. (2024) Zhyttia i tvorchist' Heorhiiia Narbuta: istoriohrafiiia problem [The Life and Work of Heorhiy Narbut: Historiography of the Issue]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernads'koho. Seriiia: Istorychni nauky.* 35 (74). 3. 65–72. DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5984.2024/3.11> [in Ukrainian].
19. Sizova K. L., Butko L. V., Fedorenko S. A. (2024) Ukraïns'ki prysliv'ia pro kozakiv yak element dyzainu: translatsiia kul'turnogo kodu [Ukrainian Proverbs About Cossacks as a Design Element: Transmission of Cultural Code]. *Ukraïns'ka kul'tura: mynule, suchasne, shlyakhy rozvytku.* 48. 491–498. DOI <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v48i.818> [in Ukrainian].
20. Sichyns'kyi V. (1943) Yurii Narbut [Yuriy Narbut]. Krakiv–L'viv: «Ukraïns'ke vydavnytstvo». 64. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0009254> (accessed: 15.01.2025). [in Ukrainian].
21. Tryfonova N. O. (2016) Heorhii (Yurii) Narbut ta yoho rol' u rozbudovi nezaleznoi Ukraïny [Georgiy (Yuriy) Narbut and his role in the development of independent Ukraine]. *Istorychni ark'iv.* 16. 119–125. [in Ukrainian].
22. Ukraïnski shryfty [Ukrainian Fonts] URL: <https://www.ukrfonts.com/index.php?v=19> (accessed: 15.01.2025). [in Ukrainian].
23. Fedorenko S., Butko L., Osadchyi V. (2023) Ukraïnskyi mural periodu rosiïsko-ukraïnskoi viiny: proiektnyi ta sotsio-kulturnyi vymir [Ukrainian Mural of the Russian-Ukrainian War Period: Project and Socio-Cultural Dimensions]. *Aktual'ni pytannia humanitarnykh nauk.* 64. 2. 136–143. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/64-2-22> [in Ukrainian].
24. Filevych M. (2018) «Ukraïnska abetka» Heorhiiia Narbuta [“The Ukrainian Alphabet” by Heorhiy Narbut]. *Narodoznavchi zoshyty.* 6 (144). 1504–1528. [in Ukrainian].
25. Shryfty «Narbut». Rentafont [«Narbut Fonts». Rentafont]. URL: <https://rentafont.com.ua/search/narbut-shryfty> (accessed: 15.01.2025). [in Ukrainian].
26. Shryftovyi dyzain | Dmytro Rastvortsev [Typeface Design | Dmytro Rastvorchev]. SKVOT. URL: https://www.youtube.com/watch?v=kM_Df_LE1b0 (accessed: 15.01.2025). [in Ukrainian].
27. Butko L., Fedorenko, S., Maslak V. (2023) Lialka-Motanka As an Archetypical Carrier of the Ukrainian Folk Tradition. *Current Issues of the Humanities.* 8. 1. 48–55. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/68-1-8>
28. Butko L., Fedorenko S., Maslak V., Chernyavska O. (2024) Tradition of vine weaving in Poltava region: history and modern design solutions. *Věda a perspektivy : multidisciplinárni mezinárodní vědecký magazín.* Praha, České republika. 4 (35). 371–385. DOI [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-4\(35\)-371-385](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-4(35)-371-385)
29. Dive Into The Imaginative World Of Narbut. The Ukrainian Institute of Modern Art (UIMA) (Chicago). URL: <https://uima-chicago.org/the-imaginative-world-of-heorhii-narbut> (accessed: 15.01.2025).
30. Mudrak Myroslava M. (2020) The Imaginative World of Heorhii Narbut and the Making of a Ukrainian Brand. Kyiv : RODOVID. 160.